

Антибіотики: за і проти. Як втримати баланс в епоху резистентності та не відкрити шлях супербактеріям.

Результати Четвертого Міжнародного конгресу «Antibiotic resistance STOP!»

Антибіотики залишатимуться в арсеналі лікарів як ефективний антибактеріальний засіб, лише якщо їхнє застосування буде максимально регламентовано та знаходитиметься під жорстким контролем як спеціалістів, так і держави. Особливо важливо це за умов пандемії COVID-19. На цьому наголосили учасники Міжнародного конгресу «Antibiotic resistance STOP!»

Захід проводився ГК “МедЕксперт” в межах Всесвітнього тижня обізнаності про антибіотики* вже в четвертий раз та зібрав 75 спікерів з 7 країн й понад 1000 слухачів з усієї України.

Протягом двох днів учасники Конгресу обговорювали ситуацію з розвитком антибіотикорезистентності як в Україні, так і за її межами. Ділилися досвідом, аналізували практичні кейси. Однією з найактуальніших тем для обговорення стало використання антибіотиків в умовах пандемії COVID-19. Окремо розглядалось також питання засобів, які б могли стати ефективною альтернативою антибіотикам - запобігати виникненню захворювань або лікувати їх. Йшлося, в першу чергу, про вакцинацію, бактеріофаги та посилення системи інфекційного контролю.

Україна - перші кроки на шляху до зниження антибіотикорезистентності

Як зазначила Катерина Булавінова, медичний експерт ЮНІСЕФ, антибіотикорезистентність - це проблема, з якою зіштовхуються лікарі в усьому світі. Проте ситуація в Україні погіршується через низку причин. Перш за все, це безрецептурний продаж антибіотиків, невиправдане призначення цих засобів медиками та самолікування пацієнтів або недотримання ними порад лікарів.

Покращити ситуацію без втручання держави неможливо. Саме тому ще в березні 2019 року Кабінетом Міністрів України Національного Плану дій боротьби зі стійкістю до протимікробних препаратів. Вже зараз маємо певні зрушення. Так, Роман Колесник, завідувач відділу антимікробної резистентності

та інфекційного контролю Центру громадського здоров'я МОЗ України розповів учасникам Конгресу, що у 2021 році в Україні відбулось багато змін, які стосуються антимікробної резистентності й боротьби з нею і профілактиці інфекційних хвороб, пов'язаних з наданням медичної допомоги. В стаціонарних закладах з'явився протокол профілактики таких хвороб - саме девайс-асоційованих. "Починаючи з 2022 року Україна вперше серед країн колишнього радянського Союзу прийняла інструкцію з адміністрування антимікробних препаратів для закладів охорони здоров'я, які надають стаціонарну медичну допомогу, - сказав Роман Колесник. - Тепер там має з'явитися окрема особа, яка буде займатися виключно моніторингом призначення лікарями антибіотиків".

Але, на жаль, швидко отримати результати не вдасться. Принаймні, такої думки дотримується Андрій *Александрін*, засновник Національної експертної групи з інфекційного контролю (NEGIC). "Прийняття будь-якої інструкції саме по собі не може розв'язати проблему, оскільки ми не маємо потрібної кількості спеціалістів, які можуть працювати в медичних закладах та професійно імплементувати програму інфекційного контролю", - наголосив він. За словами Андрія *Александріна*, нам потрібно готувати таких спеціалістів, висуваючи жорсткі вимоги до якості їхніх знань та їхньої атестацій. Також державі потрібно повернутися до системної підготовки професійних кадрів, затвердити необхідні навчальні програми, та чітко визначити критерії мінімальних вимог щодо організації інфекційного контролю, які можуть допомогти знизити використання антибіотиків в медичних закладах.

Щоправда, подібні зміни мають впроваджуватися максимально оперативно - без зволікань. Так вважає Федір Лапій, к.мед.н., доцент кафедри дитячих інфекційних хвороб та дитячої імунології НУОЗ імені П.Л. Шупика, член Національної технічної групи експертів з питань імунопрофілактики. Під час дискусії він наголосив, що наразі, зважаючи на темпи розвитку проблеми антибіотикорезистентності, ми не маємо часу на поступове та поетапне її вирішення. "Щоб почати віршувати проблему антибіотикорезистентності і попередити її подальший розвиток, ми повинні робити багато дій паралельно, навчаючи інфекційного контролю, готуючи госпітальних епідеміологів, " - сказав пан Лапій.

Світовий досвід та вплив пандемії

У світової медичної спільноти є розуміння того, що потрібно робити на глобальному рівні, аби знизити антибіотикорезистентність. Аркадій Водяник, спеціаліст з інфекційного контролю, Бюро ВООЗ, розповів, що ВООЗ ще у 2015 році запропонувала п'ять стратегій боротьби з антибіотикорезистентністю. Вони були погоджені та підтримані усіма країнами-учасницями організації. Йшлося в першу чергу про підвищення обізнаності населення та лікарів щодо проблеми; посилення контролю споживання антимікробних засобів; запобігати інфекційним хворобам; раціональне використання антимікробних препаратів у тваринництві й гуманній медицині; забезпечення фінансування усіх цих заходів та подальших досліджень в цій сфері. "Весь світ знає, що робити. Питання в тому, як це робити в умовах кожної окремої країни та тих ресурсів, які виділяються, а це вже зона відповідальності кожної окремої держави", - підсумував пан Водяник.

Справедливості заради потрібно сказати, що ці кроки експерти ВООЗ прописували до початку пандемії коронавірусу. За останні два роки ситуація з безсистемним використанням антибіотиків значно погіршилась. Чому це трапилось та якими будуть наслідки з точки зору формування стійкості бактерій до антибактеріальних препаратів - про це говорили учасники окремої панельної дискусії Конгресу. Як зазначив модератор секції "Антибіотики в практиці сімейного лікаря" *Ігор Березняков*, д. мед. н., проф., зав. кафедри терапії ХМАПО, саме лікування пневмоній як ускладнення COVID-19 під час пандемії найчастіше стає причиною призначення лікарями антибіотикотерапії. Проте далеко не завжди вона є виправданою, адже часто в цих випадках лікарі мають справу з так званими атиповими пневмоніями - захворюваннями, які викликані вірусами. І тут дуже важливо, аби лікар мав достатньо досвіду та знань, аби визначити природу захворювання та призначити коректне лікування.

В іншому випадку вже зовсім скоро попри всі зусилля спеціалістів ми можемо отримати ще один негативний результат спалаху коронавірусу - значне зростання стійкості бактерій до антибіотиків. Як зазначив Ростислав Марушко, д.мед.н., проф., зав. науково-організаційного відділу ДУ "Інститут педіатрії, акушерства і гінекології імені академіка О.М. Лук'янової НАМН України", якщо пандемія буде продовжуватися довгий час, резистентність патогенних бактерій до антибактеріальних препаратів буде швидко зростати на тлі зловживання використання антибіотиків".

Стійкість до антибіотиків - відповідальність кожного

На тлі цих подій дуже важливо, аби спеціалісти з різних галузей медицини усвідомили свою персональну відповідальність та максимально за можливості зменшували використання антибіотиків в своїй практиці. Саме тому організатори ГК “МедЕксперт” включили до дводенної програми окремі тематичні секції, орієнтовані на вузькопрофільних спеціалістів. В межах таких блоків лікарі могли обговорити практичні кейси, отримати поради від колег щодо проблеми використання антибіотиків саме в їхній сфері.

- Так, використання антимікробних засобів в гастроентерології відбулось за модерування Андрія Дорофеева, д.м.н., професор кафедри терапії НУОЗ імені П.Л. Шупика, член правління Української гастроентерологічної асоціації.
- Окрема дискусія під керівництвом *Говсеева Дмитро*, лікар акушер-гінеколог, директор КНП "Київський міський пологовий будинок №5", д.м.н, професор кафедри Акушерства, гінекології та неонатології ІПО НМУ імені О.О. Богомольця чекала і на гінекологів.
- Дискусія щодо використання антибіотиків в хірургії та анестезіології відбувалися за головування Юрія *Кучина* - д.мед.н., ректор НМУ імені О.О. Богомольця, проф. кафедри хірургії, анестезіології та інтенсивної терапії ІПО НМУ імені О.О. Богомольця.
- Блок для педіатрів провела *Марина Маменко Євгеніївна* – декан педіатричного факультету НУОЗ імені П.Л. Шупика.
- Секція для пульмонологів відбулася за участю *Олександра Катілова* - к.мед.н., доцент кафедри пропедевтики дитячих захворювань та догляду за хворими дітьми ВНМУ імені М.І. Пирогова.
- Про вакцинацію як один з ефективних шляхів запобігання виникненню та розвитку бактеріальних захворювань говорили учасники окремого тематичного блоку, який провів Федір Лапій, к.мед.н., доцент кафедри дитячих інфекційних хвороб та дитячої імунології НУОЗ імені П.Л. Шупика, член Національної технічної групи експертів з питань імунопрофілактики.
- Також учасники могли долучитися до секції, на якій обговорювали заявлену в перший день Конгресу тему інфекційного контролю за участю Андрія *Александріна*, засновника Національної експертної групи з інфекційного контролю (NEGIC).
- Обговорили під час Конгресу і важливість безперервної освіти медиків, яка, зважаючи на стрімку зміну епідеміологічної ситуації, появи нової інформації та знань є дуже актуальною для медичної спільноти. Саме цим аспектам і був присвячений блок “СМЕ-CPD лікаря: нові підходи до організації ефективного онлайн навчання” під модеруванням Юрія Кучина, доктора медичних наук, професора.

Звісно, навіть настільки масштабні заходи не можуть вирішити проблему антибіотикорезистентності, але, на думку організаторів ГК“МедЕксперт”, такі

зустрічі є ефективним комунікаційним майданчиком, де представники з різних галузей медицини та профільних державних органів і недержавних організацій можуть об'єднатися та разом шукати шляхи рішення. Бо змінити щось можливо лише спільно, залучаючи при цьому і суспільство, інформуючи населення про неочевидні ризики та наслідки такий дій, як, наприклад, самолікування.

Довідково:

Експерти вже говорять про резистентність як одну з найбільших загроз для системи охорони здоров'я по всьому світу. Вже сьогодні від хвороб, викликаних резистентними бактеріями, щорічно вмирає близько 700 тисяч осіб. А до 2050 року стійкі до антибіотиків інфекції вбиватимуть до 10 млн осіб на рік - про це свідчать результати британських досліджень. Йдеться, в першу чергу, про такі інфекції, як кишкова паличка, малярія, туберкульоз та інші.

*12-18 листопада - Всесвітній тиждень обізнаності про антибіотики (World Antibiotic Awareness Week). В цей період проходять національні заходи, спрямовані на інформування суспільства про проблему стійкості до антибіотиків та пропаганду їх правильного використання.

**13-14 листопада ГК "МедЕксперт" - провайдер безперервної медичної освіти - за підтримки НУОЗ імені П.Л. Шупика вже традиційно провів IV міжнародний конгрес Antibiotic resistance STOP! Мета заходу - об'єднати провідних спеціалістів медичної галузі для розробки стратегії щодо контролю над розвитком антибіотикорезистентності шляхом навчання медиків раціональним підходам до призначення антибактеріальної терапії. Конгрес, вже 4 рік поспіль отримує міжнародне визнання та акредитацію ACCME (Акредитаційна рада по безперервному медичному навчанню США), завдяки якісному і збалансованому контенту. До підготовки навчальної програми було залучено представників провідних наукових інституцій та голів профільних асоціацій.

7 КРАЇН

75 СПІКЕРІВ

1000 СЛУХАЧІВ

35 ГОДИН В ЕТЕРІ

Дякуємо всім, хто долучився до
Міжнародного конгресу **Antibiotic resistance STOP!**